

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: ³³⁵ A százötvenéves Országos

Cím: Széchenyi Könyvtár

Forrás: Magyar Nemzet

1952. X. 23.

(Hely) (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

D27.1
O. 52.4

Idő: "1802/1952"

Személy:

Helyszám:

1802. november 25-én írta alá Széchenyi István apja, Széchenyi Ferenc azt az alapítólevelet, amellyel Cenkén összegyűjtött magyar és magyar vonatkozású könyveit, kéziratait, térképeit az országnak ajándékozta. A Habsburg-ház udvaroncái nem jó szemmel nézték a magyar kultúrának a nemzeti művelődésnek ezt az új fejezetét és a klérussal

egyértelműen, rettegve a felvilágosodást terjesztő könyvektől, még évtizedeken át megakadályozták, hogy a nemzeti könyvtár betelje hivatását.

Első ízben Bärnkopf Ignác püspök vitte keresztül a gyűjtemény kitelepítését, majd újabb kitelepítések következtek, úgy, hogy a könyvtár anyagának nagy része évtizedeken át egyik helyről a másikra hurcolva, ládába csomagolva, hozzáférhetetlen maradt.

Csak 1846-ban, amikor elkészült a Nemzeti Múzeum épülete, kapott otthont az ekkor már mintegy 150.000 darabból álló gyűjtemény. A reformkorban ugyanis a könyvtár állományának gyarapodása mind gyorsabb lett.

1848. március 15-én Petőfi Sándor a múzeum lépcsőpárkányzatáról szavalta el a *Nemzeti dalt*. Petőfi versének kézírata, éppúgy, mint első nyomtatott példánya, a forradalmi szabad sajtó első terméke a magyar múlt, a magyar irodalom ezer és ezer más értékével együtt az Országos Széchenyi Könyvtárba került. Lehetetlen felsorolni a könyvtár kincseit. De mutatónak had említsünk meg néhányat. Megtaláljuk itt az első Magyarországon nyomtatott könyvtől, a Hess András budai nyomdájában készült *Krónikától* kezdve a magyar és magyar vonatkozású könyvek százait, sok olyant, amely *unicum*: egyetlen fennmaradt, megőrzött példány. Itt van a hazánkban páratlan gazdagságú nyomtatványgyűjtemény, vagyis oly nyomtatványok, amelyek az európai könyvnyomtatás »őskorában«: a XV. században készültek.

A Széchenyi Könyvtár kéziratára is a leggazdagabb az egész országban. Őrzi a XII. század végéről származó *Halotti beszédet*, első összefüggő magyar szövegi nyelvemlékünket éppúgy, mint a legrégebb magyar kéziratot: az úgynevezett *Jókai-kódexet*. Meg-

találhatjuk Mátyás király híres könyvtárából származó több *Corvinát* és a magyar történetírás első emlékeit: Anonymus *Gestá-ját*, a *Kálta- és Kézai-krónikákat*. De gazdag az újkori kéziratok anyag is: Balassa, Zrínyi, Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty, Kossuth, Petőfi, Arany, Jókai, Erkel, Mikszáth, Ady és József Attila kéziratai mutatják, hogy a Széchenyi Könyvtár a magyar haladó hagyományok igazi megőrzője.

Ma, a 150-ik évfordulón körülbelül 4 millió darabot számlál a könyvtár gyűjteménye. A gyarapodás a felszabadulás óta érte el a leggyorsabb ütemét. A Horthy-fasizmus alatt a könyvtár terjeszkedésének a múzeumi épületben határt szabott a többi gyűjtemény. A könyvtár egyes osztályai kényszerűségből a múzeumi épületen kívül helyezkedtek el, egyes gyűjteményeit pedig egyáltalában nem lehetett felállítani, használni. A Horthy-fasizmus nem törődött ezzel, nem állott érdekében, hogy a könyvtárat fejlesszék, használják — hiszen ez a magyar kultúra fejlesztését jelentette volna. Ennek pedig: a népnek, a nép kulturális feléledésének a halálos ellensége volt a fasizmus.

Elmúlt az az idő, amikor a Széchenyi Könyvtár nagy olvasóterme, gyéren látogatva, csak néhány órán át volt nyitva. Napjainkban reggel 9-től este 10-ig foglalt minden asztal, az egyetemi ifjúság és napi munkájuk végeztével a dolgozók a folyosón várják, hogy helyhez jussanak. 1900-ban a könyvtár 16.000 látogatója 42.000 művet, 1941-ben 21.600-an 58.000 művet — 1951-ben azonban már 100.000-nél több olvasó több mint negyedmillió könyvet, folyóiratot, zeneművet, kéziratot stb. olvasott. Ebben a jubileumi évben még ezeket a számokat is messze túlhaladják. A könyvtár az egész dolgozó népé lett.

Az ötéves terv folyamán népi demokráciánk megkezdte az új nemzeti könyvtár építését, többszáz férőhelyes olvasótermekkel és olyan épülettel, amely nemcsak lehetővé teszi a ma különböző épületekben szétszórt gyűjtemények és könyvtári feldolgozó munkahelyek központi felállítását, hanem módot ad a további fejlesztésre is. Hiszen a Széchenyi Könyvtár példaképe, a Lenin Könyvtár mintájára a könyvek tekintetében is kiszélesítette gyűjtőkörét. Ma már nem csupán a magyar és magyar vonatkozású nyomtatványokat és esetleg a ritkaságokat gyűjti,

hanem a külföldi irodalmak klasszikusait éppúgy, mint a haladó irodalmak alkotásait, a haladó tudományok műveit. Elsősorban tehát a Szovjetunió és a népi demokráciákét.

Mindjobban szaporodnak a Széchenyi Könyvtárban a szovjet művek. A marxizmus-leninizmus irodalmát, az életünket szebbé, boldogabbá alakító haladó tudomány műveit ma tízezerrel olvassák a könyvtárban. A dolgozó magyar nép felismerte, milyen hathatós fegyver a jövő építésében a könyv, milyen gazdag fegyvertár a nemzeti könyvtár.

Népköztársaságunk minisztertanácsának a könyvtárügy fejlesztéséről hozott határozata új feladatokat rótt az Országos Széchenyi Könyvtárra, mely jelentős segítő és irányító szerepet kapott a magyar könyvtárügy szocialista átszervezésében.

A könyvtár felállította Módszertani Osztályát a könyvtári munka elvi és szakmai kérdéseinek a kidolgozására és azért, hogy támogassa a magyar könyvtárak munkáját. Ezzel megvalósul majd az a szocialista elv, hogy a könyvtárügy egységes, és csupán burzsoa előítélet volt a tudományos könyvtárak és népkönyvtárak ügyének merev különválasztása.

Ez az elv mutatkozik majd meg a Széchenyi Könyvtár 150 éves jubileuma alkalmából rendezett könyvtáros konferencián is. Ezen fogják a könyvtárosok lemérni eddigi munkájukat, meghatározni legközelebbi feladataikat és összehangolni, egységessé tenni egész működésüket. Az ugyanekkor megnyíló könyvtárügyi kiállítás pedig bemutatja a magyar könyvtárügy egész fejlődését. Multját, mely nem mentes a küzdelmektől; jelenét: a másfél évszázados nemzeti könyvtártól kezdve a háromszedik népkönyvtárig, és jövőjét: annak a céljának a kivívását, melyre Lenin a Nagy Októberi Forradalom idején hívta fel a könyvtárosok figyelmét, hogy minden dolgozó kezébe juttassák el a könyvet.

Lenin tanításával, a Szovjetunió hatalmas nemzeti könyvtárának, a Lenin-könyvtárnak a példája nyomán válik a 150 éves Széchenyi Könyvtár is szocialista jövőnk építésének részesévé, a szocialista kultúra kialakításának munkássává, a dolgozó magyar nép kulturális felemelkedését segítő intézménnyé. A szocializmus intézményévé.

Murányi-Kovács Endre